

Šlápějemi praotce Čecha

Již podle názvu dnešního výletu je asi všem jasné, do kterých končin se vypravíme. Ano, bude to slovnatá hora Říp a její okolí. Hora, která je společně s mýtickou postavou praotce Čecha uváděna, počínaje Kosmovou kronikou, skoro ve všech dílech pojednávajících o vzniku české země. Hora, jež má každému Čechu být, co Mohammedovi Mekka. Podle pověsti praotec Čech se svými soukmenovci doputoval pod horu odkudsi z Charvátska na východě. My se na Říp vydáme z Horních Beřkovic. Do nich se dopravíme po železnici z pražského Masarykova nádraží, a to nejlépe vlakem přes Kralupy nad Vltavou, kam je to rychlíkem necelých 25 minut a kde přestoupíme na motoráček směřující do Straškova. Jím jedeme asi 40 minut. V Horních Beřkovicích, zmiňovaných k roku 1344, vystoupíme (nebo můžeme jet až do Ctiněvsí), vyhledáme před železniční zastávkou žlutou turistickou značku a vykročíme po ní hlavní ulicí do centra obce. Vpravo můžeme areál psychiatrické léčebny využívající bývalý barokní zámecký objekt vybudovaný v polovině 18. století na místě nevyhovujícího staršího předchůdce. V roce 1889 byl zámek vykoupěn a v roce 1891 tu byla zřízena psychiatrická léčebna pro choromyslné. Léčí se zde i návykové nemoci. Na návsi obce, za hlavním vchodem do léčebny a mimo naši trasu, stojí pomník místní rodačky Klementiny Kalašové (1850 – 1889), světově známé operní pěvkyně, členky Carské opery v Petrohradě, Královské opery v Londýně a divadla v Parmě, kde jako přítelkyně G. Verdiho vytvořila stěžejní role jeho oper. Z Horních Beřkovic vyjdeme kolem rybníčku ulicí Na Vyšehradě, která nás zavede do lesa rostoucího na nevysokém návrší. Lesní rovinatou pěšinou přijdeme k rozcestí na Pomoklíně (2km). Odtud pokračujeme po červené značce směřující na Říp a Roudnici nad Labem. Příjemná cesta po opuštění lesa zvolna klesá mezi poli do Ctiněvsí. Před sebou na dohled máme horu Říp trůnící majestátně v krajině. Než k ní dospějeme, zastavíme se ve Ctiněvsí u místního kostelíka sv. Matouše ze 13. století a se slunečními hodinami na věži (3,2km). Současnou jednodlní

podobu získal v 18. století. Lokalita bývala v době zhruba 1200 – 1000 př. n. l. pohřebištěm lidu popelnicových polí. Podle domněnky Václava Hájka z Libočan a jeho České kroniky je Ctiněves místem, kde byl praotec Čech ve svých šestaosmdesáti letech v roce 661 pochován. Věčný odpočinek tu měl nalézt i bájný vladyka Krok. Archeologické nálezy tyto údaje nepotvrdily. Za Ctiněvsí překročíme poblíž vlakové zastávky, kam se dá z Prahy, potažmo z Kralup, rovněž dojet, drahou železniční trať (0,3km). Od ní šlapeme k úpatí Řípu, vyběhneme krátké převýšení a poté pochodujeme listnatým hájem po jakési přírodní terase tvořené suterovými vrstvami k ukazateli pod jižní stranou hory (2km). Tady se připravíme na stoupání, které nás v následujícím úseku čeká. Je skutečně poměrně prudké a někteří se při něm zřejmě i dosti zadýchají. Ještě že si lze pod vrcholem odpočinout na tzv. Pražské vyhlídce a okem se podívat v šírou dál. Odtud pak vysušíme k turistické chatě s občerstvením a můžeme konstatovat, že jsme horu Říp prakticky zdolali (0,5km). K samotnému vrcholu a kapli sv. Jiří zbývá totiž již jen snadných 150 m. Památná hora Říp je geologicky pozůstatkem třetihorního vulkánu v podobě zvonovité vyvěřelé kupy. Kromě čediče je složena z olivínu a magnetitu, který zde způsobuje magnetickou anomálii v podobě velkých odchylek kompasu při určování severní světové strany. Hora dosahuje nadmořské výšky 455,5 m a okolní krajinu, měřeno od Labe v Roudnici, převyšuje až o 260 metrů. Její název pochází pravděpodobně ze starogerománského slova rip, což značí horu nebo vyvýšeninu. V dobách kolem roku 644, tedy v roce, kdy na ni měl podle úsudku autora České kroniky vystoupit praotec Čech, ale i v dobách pozdějších, prakticky do konce 19. století, byla holým, stromy nezarostlým kopcem, z něhož byl kruhový výhled do širé, a jistě oproti jiným vzdálenějším divokým kopcovitým terénům, rovné a žirné Polabské nížiny. Nelze se proto divit, že at již to měl být praotec Čech, nebo kdokoliv jiný před ním či po něm, kdo měl z vrcholu možnost výhledu do okolní krajiny, že

mu na mysl mohla vytanout evokující představa klidné, úrodné země „mlékem a strdím oplývající“. Kruhovým výhledem bylo možno z hory přehlédnout velkou část současného českého území, a to od Českého středohoří, Mělnicka a ku Praze v popředí až po Doupovské hory, Krušné hory, Krkonoše či Železné hory, Posázaví, Brdy a Tepelskou vrchovinu na obzoru. Od konce 19. století je návštěvníkům kruhový rozhled odepřen zapříčiněním výsadby dubohabrového lesa a turisté se musejí spokojit pouze s dílčími třemi výhledy, přičemž zjistí, že úrodnou kotlinu dnes lemují kromě bližších i vzdálenějších kopců a hor také komíny chemických továren, elektráren a jiných průmyslových podniků. Je logické, že Říp byl od nepaměti svoji polohou a tvarem předurčen k utváření okolním obyvatelstvem a s růstem českého území se postupně stal jedním ze symbolů českého národa. Říp sám o sobě kromě období knovízské kultury na konci doby bronzové osídlován nebyl. V historické době stál na vrcholové části pravděpodobně dřevěný kostelík, který nechal kníže Soběslav I. v roce 1126 přebudovat na románskou rotundu, a to na paměť vítězných bitvy českého vojska u Chlumce, v níž porazil krále římské říše Lothara III. Řípská kaple byla zasvěcena sv. Vojtěchovi. Svatojiříské zasvěcení je známo až z počátku 16. století. Od těch dob se s menšími přestávkami konaly a konají vždy první neděli po 24. dubnu poutě. Od poloviny 19. století byl Říp cílem vlasteneckých shromáždění, různých manifestací a stal se námětem mnohých uměleckých děl. V roce 1868 byl z Řípu dovezen do Prahy jeden ze základních kamenů pro Národní divadlo. V kapli sv. Jiří, která je společně s horou Národní kulturní památkou, je dnes umístěn Památník českého státu. Doba prohlídky trvá 30 minut, vstupné činí 20/10 Kč. Po prohlídce kaple sestávající z věže a rotundy s apsidou se ještě z blízké Roudnické (Litoměřické) vyhlídky podíváme na České středohoří. Po náležitém odpočinku se s Řípem rozloučíme a pokračujeme po červené turistické značce na Roudnici nad Labem. Při scházení svalu po zpevněné cestě se můžeme rovněž pokotkat pohledem do krajiny, tentokrát z Mělnické vyhlídky. Vbrzku sejdem k parko-

višti a asfaltovou cestou spěcháme do vsi Rovné, na kterou kontinuálně navazuje obec Krabčice (3km). Rovné jsou poprvé připomínány k roku 1194 a Krabčice k roku 1226. Krabčice byly v době protireformace střediskem českých bratří na Podřipsku. V roce 1873 v nich evangelický farář Jan Karafiát psal pro děti knihu Broučci. Jinak nijak ne moc zajímavými Krabčicemi proběhneme po jejich páteřní komunikaci, načež v zatáčce u dopravní značky označující konec vesnice odbočíme vpravo do lesa. Pozvolna se ubíráme lesním chodníčkem na z této strany neznatelný 266 m n.m. vysoký vrch Hostěraz. Z Hostěrazu klesáme lesní stezkou po serpentinách k Roudnici nad Labem. Před městem nepřilíhlo dobře značená červená značka nejprve sleduje zahrádkářskou kolonii, poté přechází přes rušnější komunikaci a za méně udržovaným parkem vstupuje mezi rodinné domky, aby posléze městskou zástavbou dospěla k historickému centru (3,5km). Roudnice nad Labem je staré a slavné město. Poprvé je zmiňována v roce 1167 a pojmenování získala po rudném prameni. Vytvářel v Havlíčkově ulici u zdi kostela Narození Panny Marie. Na přelomu 12. a 13. století pražské biskupství, coby tehdejší majitel města, nechalo zbudovat kamenný hrad nad Labem přestavěný ve 2. polovině 17. století Lobkoviczi na zámek. Lobkoviczové v něm shromáždili velmi cenné sbírky a umělecká díla. Po zestátnění bylo vše odevzeno jinam a v zámku byla zřízena Vojenská hudební konzervatoř. Vstup je možný pouze do galerie v bývalé jízdárně. Roudnice, jež získala městská práva k roku 1237, nám nabízí další památky, se kterými se můžeme seznámit na závěr našeho výletu při individuální procházce centrem (1,3km).

V roce 1333 byl založen augustiniánský klášter s kostelem Narození Panny Marie, v 18. století zbarokizovaný. V letech 1333 - 1340 překlenul Labe kamenný most, třetí nejstarší v Čechách; přežil všechny povodně, ale byl zničen za třicetileté války. Klášter kapucínů s kostelem sv. Václava vznikl v letech 1614 - 1628 na území zbouraného židovského ghetta. Na náměstích vyrostly renesanční a barokní domy. Nepřehlédnutelné jsou ve starém městě dvě samostatné se tyčící věže, jimiž

Náměstí v Roudnici nad Labem

foto: Čornej

jsou hláska z 15. století a zvonice z roku 1715. Za zmínku stojí též kašna se sochou sv. Vavřína z roku 1700 na náměstí, kaple sv. Vilema, kaple sv. Rozálie, kaple sv. Josefa rozmístěné v obvodu historického jádra či barokní špýchar u Řípské ulice. Určitě zavítáme i na „nový“ železný most přes Labe z roku 1910. Je z něho zajímavý pohled. A ještě několik informací, které nesmějí chybět: v Roudnici byl pravděpodobně vysvěcen na kněze Jan Hus, zemřel zde arcibiskup Arnošt z Pardubic, roku 1421 tu byly vyhlášeny čtyři artikuly pražské a 1892 byl v Roudnici sehrán vůbec první zápas v kopané na české půdě. Od mostu, kde procházku skončíme, dojdeme na železniční stanici (0,2km). Na nádraží, jako obvykle, vyčkáme vhodného spoje do Prahy. Jízda rychlíkem trvá necelých 55 minut. Trasa je středně těžká. Její délka měří cca 16km, ale je možno ji zkrátit o úsek Horní Beřkovic - Ctiněves na 10,5 km.

Pavel Čornej

„Přijde paní učitelka Černohorová za ředitelem: „Žádám o výrazné zvýšení platu. Jsem zde už více než deset let a pracuji nejméně za tři lidi!“ „Řekněte mi za které a já je ... (viz tajenka),“ odpoví jí ředitel.

Křížovku poskytlo Vydavatelství Balzám

Ceny pro luštitelé křížovky věnoval:

Vrážská 73
153 00 Praha 5 - Radotín
(naproti vlakovému nádraží)
telefon: 257 810 685
e-mail: info@ceskyarchivvin.cz
otevřeno: Po - Pá
12. 00 - 19. 00 hod

Výherci z minulého čísla:

1. Jiří Vencour
Plánická 723/3
Radotín
2. Ludmila Ministřová
Spotřebitelská 484
Lipence
3. Vlasta Borovská
Štálišťe 1065/5
Radotín

V případě, že se chcete zúčastnit slosování o věcné ceny, zašlete nebo doneste vyluštěné znění tajenky vepsané do ústřížku pod křížovkou. Ústřížek odstříhnete a doručte na adresu redakce: V. Balého 23, 153 00 Praha - Radotín. Na obálku napište heslo KŘÍŽOVKA, kontaktní adresu nebo telefonní číslo. Do slosování budou zařazeni pouze úspěšní luštitelé tajenky. Výherci si svojí výhru mohou převzít na adrese redakce. Ústřížky s vyluštěným textem budou zařazeny do slosování, pokud dojdou do redakce nejpozději do 3.9.2007.

Pomůcka:	Roztavná hmota	1.DÍL TAJENKY	Druh kukačky	Součin čísla s přirozeným číslem	Anglicky „ono“	Vzorec sulfidu mangnanatého	Brunsné prášky	Vytíněné surové kůže	Filmová hvězda
Proud			Proslulost Oráč (zastarale)						
Přesnost									
Buda-peštský fotbalový klub					Samice srnce Uhlovodík				
	Podnik v Mimoní Vybočení z normy					Skrobení (zastar.) Vtáhnout ústy			
Hluboká úzká údolí								2. DÍL TAJENKY	Český literát
Římských 51			Německé město Zpracovatelství návrh				Značka palíradia Arabský kníže		
Elektrárna Temelín (zkr.)			Rybařské síť Zn. mléč. výrobků						
Trupy				Namáčení kůží Čajová růže					
	Vodní pták	Ženský hlas Část areálu				Plačí hlásek Uder ve stepu			Klasový obvaz
Vzteklina							Slovan Zásah jezdecké otežemí		
Vonné látky								Iničály Postierové Janinský paša	
Lékárenský vosk					Mongolští rolníci Slov. pád. otázka				
Cirkusová pobídka			Drobný roztoc						
Mistr popravčí			Nejvhodnější stávy						

Znění tajenky křížovky z minulého čísla: „nešťastná náhoda“

jméno.....tel. spojení.....
adresa.....
znění tajenky.....

Lékařská poradna

Horečka není nemoc

Horečka, jak se s ní běžně v rodině setkáváme, není nemoc, ale je jen jedním z projevu nemoci. Je to reakce organismu na nemoc, jeho přirozená a žádoucí odpověď. Žádoucí proto, že teprve při horečce se v těle vytvářejí protilátky, které pomohou nemoc zvládnout. Při opakovaném setkání s infekcí již tato nemoc nevznikne vůbec, nebo její průběh bude mnohem mírnější. To jen díky tomu, že při prvním onemocnění pacient prošel nemocí s horečkou a v přiměřeně dlouhém čase se vytvořilo dostatečné množství protilátek. O horečce mluvíme při tělesné teplotě nad 38 °C. Při nižší tělesné teplotě 37 °C až 38 °C mluvíme jen o teplotě zvýšené. Zvýšená tělesná teplota nestačí k úspěšné tvorbě protilátek a nemoc se pak zbytečně dlouho vleče. Lidově se tomu říká, že pacient nemoc „přechodil“. Stává se často, že si nemocný nasadí léky na „sražení horečky“ příliš brzy, tedy při teplotách pod 38 °C. Sraží horečku, která vlastně ještě ani nezačala, a tím překaží nástup tvorby protilátek. Proto jeho tělo nevytvoří protilátky a do budoucna pacient proti stejnému onemocnění není chráněn a onemocní znovu. Běžně při horečkách naměříme teplotu od 38 °C do 40 °C. Taková horečka může i přes současné podávání antipyretik (léků proti horečce) trvat i několik dní. Trvá-li horečka déle než cca 3 dny, nebo když je horečka příliš vysoká (nad 40 °C), je nutné horečku zmírnit všemi dostupnými prostředky. Samo tělo se ochlazuje odpařováním potu. Proto je důležitý dostatečný přísun tekutin („pitný režim“) a volný odchod potu z těla. K rychlému snížení vysoké horečky se i dnes provádějí studené zábaly, kdy svléčeného pacienta balíme do studených prostěradel, která stále obměňujeme až do poklesu horečky. Tato léčebná procedura je velice významná a nedá se ničím dostupnějším nahradit. S poklesem horečky se pacientovi rázem uleví, navrátí se mu vědomí a začne lépe dýchat. Opětovný

vzestup horečky je možný a žádá si opakovaní studených zábalů.

Opakované porvy horeček ale již většinou nebývají tak vysoké a horečka postupně klesá k normálním hodnotám. Cílem léčby není horečku co nejrychleji eliminovat, ale projít nemocí s co nejmenšími obtížemi tak, aby se mohlo vytvořit dostatečné množství protilátek.

Febrilní (horečnaté) křeče dětí

Dětská termoregulace je nedokonalá. Termoregulační systém dítěte se teprve zdokonaluje. Dítě velmi snadno prochladne, ale stejně snadno se i přehřeje. Není rozdíl mezi účinky vysokých horeček (40 °C až 42 °C) na mozek dítěte a dospělého. U obou vysoká horečka narušuje činnost mozku a některých jeho životně důležitých center. Rozdíl je ale mezi zvládnutím horečky u dítěte a u dospělého člověka.

U nemocného dítěte s horečkou je možný překvapivě rychlý vzestup teploty z 37 °C až nad 40 °C s přehřátím mozku. Navenek se to projeví špatným dýcháním, promodráváním a křečemi s bezvědomím dítěte. Nejúčinnější první pomocí a léčbou je co nejrychlejší ochlazení mozku – tedy hlavičky dítěte např. pod studenou vodou. Febrilní křeče nejsou nemocí, jsou potvrzením nedokonalé ošetrovatelské péče rodičů. Dochází k nim, pravidelně v noci, kdy rodiče jdou klidně spát a dítě průběžně nekontrolují. Dobře oblečené nemocné dítě, přikryté ještě peřinkou, se během krátké doby přehřeje, začne špatně dýchat a postará se tak o předčasný budíček nepoučených rodičů. Příjezd sanitky a odvoz dítěte do nemocnice je pak již jen standardním pokračováním příběhu, na jehož počátku bylo běžné onemocnění dítěte provázené zvýšenou teplotou.

Tady si zaslouží vzpomínku naše babičky a prababičky. Díky jejich „babské moudrosti“ a svědomité péči, děti s horečkou nekončily v nemocnici pro selhání mozku z přehřátí.

-ms-